

คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน
กิจกรรม เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1. ความสอดคล้อง

- 1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร
 - แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร
- 1.3 แผนปฏิรูปประเทศ -
- 1.4 แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า

2. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของไม้และหวาย โดยพืชทั้งสองชนิดนี้ มีประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และช่วยรักษาระบบนิเวศในบริเวณป่าที่ถูกทำลายให้สมดุลได้ ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้เกิดสภาพป่าได้อย่างรวดเร็ว ป้องกันลมพายุ และป้องกันการพังทลายของดินที่เกิดจากกระแสน้ำป่า นอกจากนี้ยังเป็นพืชอเนกประสงค์ที่มีการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นพืชที่มีการส่งออกในรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร หัตถกรรม อุตสาหกรรม การเกษตร การประมง การปศุสัตว์ รวมไปถึงสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังใช้ลำไม้ไผ่ผลิตเป็นพลังงานทดแทนได้ในอนาคต เช่น น้ำมัน ไบโอดีเซล ก๊าซชีวภาพจากลำไม้ไผ่ ใช้ผลิตถ่านกัมมันต์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมาก แต่สภาพของป่าไม้ในปัจจุบันเหลือน้อยมาก เนื่องจากมีการตัดไม้ในธรรมชาติเกินกำลังการผลิตของป่า ถ้าไม่ช่วยกันปลูกไม้เพิ่มขึ้นก็จะเกิดปัญหาขาดแคลนไม้ไผ่มากยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน พบว่า ความต้องการไม้และหวายทั้งการใช้ในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตที่ได้กลับมีไม่เพียงพอ และขาดเทคโนโลยี ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2558 เห็นชอบการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของไทยในองค์การความร่วมมือด้านไม้และหวายระหว่างประเทศ (International Network for Bamboo and Rattan – INBAR) และให้กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และหวายในพื้นที่ป่าเศรษฐกิจและชุมชน เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

จากความต้องการซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นในแต่ละปี จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้แก่เกษตรกรด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมพัฒนาการผลิต การแปรรูปและการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตไม้ให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และเป็นการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติอย่างยั่งยืน และด้วยประโยชน์อันหลากหลายมากมายของไม้และหวายจึงถือว่าเป็นพืชมหัศจรรย์ จึงต้องช่วยกันเพิ่มพื้นที่การปลูกให้มากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้อง ในการแปรรูปไม้ได้อีกมากมายมหาศาลและพัฒนาการใช้ประโยชน์ให้สูงยิ่งขึ้นไป เพราะไม้ปลูกครั้งเดียวอยู่ได้นานหลายสิบปีกว่าต้นไม้จะตาย

ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตไม้และหวายให้เพียงพอต่อความต้องการ สร้างอาชีพสร้างรายได้ และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคง และยังเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีและถือเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่งด้วย

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.1 เพื่อส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพไม้และหวายให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

3.2 เพื่อพัฒนาความรู้ของเกษตรกรให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตไม้และหวายเพื่อการค้า

3.3 เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกร

4. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

เกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวาย จำนวน 60 ราย

พื้นที่ดำเนินการ 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแจ้ห่มและอำเภอแม่ทะ

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมสร้างการรับรู้และความเข้าใจและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตไม้และหวาย

1) รวมกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย กลุ่มละ 30 ราย โดยหากพื้นที่ที่ดำเนินการยังไม่มีการรวมกลุ่มให้ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดความรู้

2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผ่านกระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรทางด้านการผลิต การตลาด และการรวมกลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 - วิเคราะห์สภาพพื้นที่ สภาพการผลิต และสภาพการตลาดของกลุ่มทั้งด้านที่เป็นจุดแข็ง (เพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป) และด้านที่เป็นจุดอ่อน (เพื่อแก้ไขปัญหา) และระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่

ครั้งที่ 2 - ถ่ายทอดความรู้ตามประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพการปลูกไม้และหวายของกลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การจัดระบบการผลิต เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ในเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

5.2 กิจกรรมการพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย

1) อบรมเกษตรกรผู้ปลูกไม้และหวายเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย ด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการ กลุ่มละ 30 ราย จำนวน 2 กลุ่ม และศึกษาดูงานแปลงไม้/หวายที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ จำนวน 1 ครั้ง

2) จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจในการจัดทำแปลงเรียนรู้ และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

- สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอคัดเลือกพื้นที่ปลูกไม้และหวายที่มีศักยภาพ เช่น พื้นที่ซึ่งเคยเป็นจุดเรียนรู้ดูงาน พื้นที่ที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการผลิตไม้และหวาย หรือพื้นที่ที่มีความต้องการใช้ไม้และหวายสำหรับใช้สอยในชุมชน โดยใช้พื้นที่ 2 ไร่ เพื่อจัดทำแปลงเรียนรู้ โดยรัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ไม้/ หวาย ปุ๋ยเชิงเดี่ยว ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

5.3 ติดตามและประเมินสถานการณ์การผลิตไม้และหวาย

ประเมินศักยภาพการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกร และสรุปผลการดำเนินงานโครงการ

6. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2564			ปี 2565								
	ต.ค.64	พ.ย.64	ธ.ค.64	ม.ค.65	ก.พ.65	มี.ค.65	เม.ย.65	พ.ค.65	มิ.ย.65	ก.ค.65	ส.ค.65	ก.ย.65
1. กิจกรรมสร้างการรับรู้และความเข้าใจและส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตไผ่และหวาย จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้				←→								
2. กิจกรรมการพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย 2.1 อบรมเกษตรกรเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย และศึกษาดูงานแปลงไผ่/หวายที่ประสบผลสำเร็จ 2.2 จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต						←→						
3. ติดตามและประเมินสถานการณ์การผลิตไผ่และหวาย			←→								←→	

7. ระยะเวลา

ตุลาคม 2564 – กันยายน 2565

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (output)

เกษตรกรผู้ปลูกไผ่และหวาย จำนวน 60 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย

8.2 ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย

8.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกรผู้ปลูกไผ่และหวาย 60 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย

เชิงคุณภาพ : เกษตรกรผู้ปลูกไผ่และหวายสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวายให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพไผ่และหวายให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ และได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตไผ่และหวายเพื่อการค้า ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

1. ชื่อ นางสาวจิตติมา กาบเย็น

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

2. ชื่อ นางสาววิชญา สมบุญโส

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

โทรศัพท์: 095-4298962

e-mail: lampang@doae.go.th , lampang_agri@hotmail.com
